נעשה בא"ל עד שאמצא מפתח. ורב דבעי מר' חייא אע"ג דמתני' היא בפרק איזהו נשך (לקמן דף עה.) משום דשמא הלכה [יב]כהלל[א] דפליגי התם[ב] אי הלכתא כהלל[ג]:

אחד משמונה באיסר. וא"ת דהכא משמע דאיסר הוי טבעא דחריף הוי טבעא דהבא דלא חריף הוי פירא וקני ליה פירא לטבעא אמר רב אשי כילדותיה מסתברא מדקתני הנחשת קונה את הכסף אי אמרת בשלמא כספא לגבי דהבא פירא הוי היינו דקא תני הנחשת קונה את הכסף דאע"פ דלגבי דהבא פירא הויא לגבי נחשת טבעא הוי אלא אי אמרת כספא לגבי דהבא טבעא הוי השתא לגבי דהבא דחשיב מיניה אמרת טבעא הוי לגבי נחשת דאיהו חשיב ואיהו חריף מבעיא איצטריך סלקא דעתך אמינא הני פריטי באתרא[ו] דסגיי אינהו חריפי טפי מכספא אימא טבעא הוי קמ"ל כיון דאיכא דוכתא דלא סגי ביה פירא הוי ואף ר' חייא סבר דהבא טבעא הוי דרב [ז]אוזיף דינרי מברתיה דר' חייא לסוף איקור דינרי אתא לקמיה דרבי חייא א"ל זיל שלים להה[ח] טבין ותקילין אי אמרת בשלמא דהבא טבעא הוי שפיר אלא אי אמרת פירא הוי הוה ליה סאה בסאה ואסור רב דינרי הוו ליה וכיון דהוו ליה דינרי נעשה כאומר לה[ט] הלוני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח אמר רבא האי תנא סבר דהבא טבעא הוי[י] דתניא [כ]פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי למאי נפקא מינה לקדושי אשה איסר אחד מעשרים וארבעה בדינר של כסף למאי נפקא מינה למקח וממכר דינר של כסף אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב למאי נפקא מינה לפדיון הבן אי אמרת בשלמא טבעא הוי משער תנא במידי דקיץ אלא אי אמרת פירא הוי משער תנא במידי דאוקיר וזיל זימנין דמהדר ליה כהנא וזימנין דמוסיף ליה איהו לכהנא אלא שמע מינה טבעא הוי ש"מ תנן התם[כא] בית שמאי אומרים לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב ובית הלל [כב]מתירין ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעים על דינרין דב"ש סברי כספא טבעא ודהבא פירא וטבעא אפירא[כג] לא מחללינן וב"ה סברי כספא פירא ודהבא טבעא ופירא אטבעא מחללינן אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן מ"ט מידי דהוה אכסף לב"ה כסף לב"ה אע"ג דכספא לגבי דהבא פירא הוי לגבי פירא טבעא הוי זהב נמי לב"ש אע"ג דדהבא לגבי כספא פירא הוי לגבי פירא טבעא הוי וחד אמר אף בפירות על דינרין מחלוקת ולמ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלוג בפירות על דינרין אי איפלוג בפירות על דינרין הוה אמינא ה"מ בפירות על דינרין אבל בסלעין על דינרין מודו להן בית הלל לבית שמאי דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן קמ"ל תסתיים דרבי יוחנן הוא דאמר אין מחללין דאמר רבי יוחנן אסור

טפי מפרוטה מדמנריך פרוטה להיות מ' באיסר ובפ"ק דקדושין (דף יב.) קאמר הא דאיקור איסרי הא דזול הא דמגיא פרוטה אחד מו' באיסר דזול איסרי וקס ג"ב בזוזא ועוד היכי פריך בסמוך משער תנא במידי דאוקיר וזול הא משער הכא תנא באיסר דאוקיר וזול כדאמר בקדושין וגם מדמשערת ליה בדינר של כסף אלמא לא קץ ליה איסר וי"ל דהכי פירושו פרוטה אחד משמונה באיסר ובאיזה איסר שיש בדינר כסף כ"ד איסר ושיש כ"ה דינר בדינר של זהב והשתא כולהו משער בדינר של זהב לכך פריך מיניה אבל באיסר ודינר כסף לא משער מידי והוה מצי למימר בכולהו ג"מ לקדושי אשה אלא דמזכיר נפקותא בכל חד דה"ג הוי מצי למימר בכולהו ג"מ למקח וממכר:

לקדושי אשה. הוה מצי למימר דג"מ למשמ פרוטות דמתניתין (לקמן דף נה.) אלא מדא מייניהו נקט:

למקח וממכר. פרש"י שאם מכר לו דינר ביותר מכ"ד איסרין נתאנה לוקח ואם יש שעות יחזיר וקשה דהא זימנין דזול איסרי כדאמרי' בקדושין (שם) לכן נראה לפרש שאם מכר לו חפץ בכ"ד איסרין כשהיו כ"ד בדינר ואח"כ זול והיה ל"ב בדינר אינו יכול לפטור עצמו בכ"ד איסרין ולומר הדינר הוא דאיקר ואיסרין עמדו במקומן אלא יתן לו דינר כסף או ל"ב איסרין:

אחד מכ"ה בדינר זהב. קשה לר"ת איך היה בימיהם שהיה זהב יקר כל כך שדינר זהב היה שוה כ"ה דינר של כסף ועתה בזמן הזה זקוק זהב שוה לכל היותר י"ב זקוקין כסף ואור"ת[ד] דדינר זהב היה שוקל ב' דינרי כסף לפי שהזהב כבד מכסף וגם דינר זהב[ה] היה עב משל כסף דאמר גאלו טריפות (חולין דף נה:) [ו]נשתייר הימנו כעודי דינר זהב וכן פרק עושין פסין (עירובין דף יט.) ופרק בתרא דמגיגה (דף מז.) מה מזבח שאין בעודיו אלא דינר זהב[ז] משמע דדינר זהב לא היה עודיו שוה לשל כסף[ח] והיה בעודיו ובמשקלו שוה כ"ה דינר של כסף ואין להאריך כאן יותר בזה[ט]:

וטבעא אפירי לא מחללינן. אע"ג דבהגוזל קמא (ב"ק דף לז:) גבי מעות של בגל וחסר בבגל פריך אי מלכות מקפדת היכי ממטי להו לזבין בהו בהמה אלמא מחללינן טבעא אפירי התם שאני שהפירות הם כבדים להוליך ולקנות מעות ירושלים מלכיות מקפידות ולא אפשר אלא לקנות בהמה: לגבי

דינרין. ולימרו ב"ש אין מחללין ואנא ידענא דכל שכן סלעין על דינרין וכו' דכיון דדהבא לגבי פירא פירא הוא כ"ש לגבי כספא: **הוה אמינא.** דלא איפלוג ב"ה עליהו אלא בפירות אבל בסלעין אימא מודו להו דאין מחללין על דינרים: **אפפייס דרבי יוחנן [הוא] דאמר.** לב"ש אין מחללין אפילו פירות על דינרין דשמעינן לרבי יוחנן דאיכא למ"ד דהבא פירא הוי ואפילו לגבי נפשיה: אסור

עין משפט נר מצוה

ח [א] [רב אלפס פ"ס דב"מ דף קס:]:
ח ב מיי' פ"ג מהל' טוען ונטען הל' ח ופ"ח מהל' שקלים הל' ב ג טוש"ע ח"מ סי' תכ סעי' מב [וסי' פח סעיף ח] [ויביי"ד] סי' שה סעי' ח:
ט ג מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הל' יג:
י ד מיי' שם פ"ד הל' ו:

רבינו חננאל

אמ' רב אשי כילדותיה מיסתברא, ודייק ממתני' דקתני הנחשת קונה את הזהב, ונדחה. ואסיק, איצטריך סד"א הני פריטי דנחשא באתריה דסגיין אינהו חריפי טפי מכספא, אימא טיבעא הוי, קמ"ל כיון דאיכא דוכתא דלא סגיין בהו, פירא הוי, ואע"ג דחריפי טפי מכספא. ואף רב חייא סבר דהבא טיבעא הוי דרב אוזיף דינרי מברתיה דר' חייא וכו'. **אמ' רבא, האי תנא סבר דהבא טיבעא הוי,** דתניא פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי, למאי נפקא מינה לקדושי אשה, לידע כי אין אשה מתקדשת בפחות משמנה באיסר האיטלקי, אבל הפרוטות עולות ויורדות, והעיקר חשבון זה האיסר. איסר אחד מכ"ד בדינ' של כסף, למאי נפקא מינה למקח וממכר, פי' מי שמכר חפץ לחבירו בכך וכך איסרין חייב לתת לו איסרין שהן כל כ"ד (דינרין דינ') דינ' של כסף שהן רביעו של סלע. דינ' **של כסף אחד מכ"ח בדינ' של זהב,** למאי נפקא מינה לה' סלעין דפדיון הבן. פי' דינ' כסף הוא רביע סלע, כ"ה דינ' כסף הוו דינר של זהב, נמצאו בדינ' ו' סלעים ורביע סלע, נמצא פדיון הבן שהוא ה' סלעים ד' חומשין מדינ' של זהב. וסבר האי תנא עיקר המטבע דינ' של זהב, והכסף כמו פירות חשוב, ואין משערין אלא בדינ' של זהב, הילכ' כשהן כ"ה דינ' של כסף בדינ' של זהב, נותן לכהן בפדיון הבן כ' דינרין שהן ד' חומשי דינ' של זהב. ואם הן ל', נותן לכהן כ"ד דינ' שהן ד' חומשי דינ' של זהב. ואם הן ט"ו דינ' של כסף בדינ' של זהב, נותן לכהן י"ב דינ' שהן ד' חומשי דינ' של זהב. אלא אם תאמ' הכסף מטבע והזהב פירא, משער תנא במידי דאוקיר וזיל, שאם נמכר דינ' זהב בכ"ה דינ' כסף, נותן לכהן כ' דינ' בפדיון שהן ד' חומשי דינ' זהב. ואם הם ל', נותן כ' שהן שני שלישי דינ' זהב. ואם הוקירו ועמדו ט"ו דינ' כסף בדינ' של זהב, חייב לתת לכהן דינ' זהב ושליש דינר(י') זהב למלאות לו כ' דינ' כסף. אלא ודאי האי תנא סבר דהבא טיבעא הוי. נתברר כי זה התנא סבר דהבא טיבעא הוי. ור' חייה ור' אשי דהוא בתרא, סברי דהבא טיבעא הוי, ובשיעורי דחינן לטעמיה, ואית מאן דאמ' אשיעור לא סמכינן. נ' שמועות נאמרה

מסורת הש"ס

ד) [עיין פרש"י לקמן מו: ד"ה דלא סגיי], ג) בכת"י נוסח: דינרי, ג) [לקמן מו. עה.], ד) עדיות פ"ד מ"ז קדושין יב. [תוס' דב"ב פ"ה], ה) מ"ש פ"ב מ"ז, ו) [לקמן עה.], ז) ממש' שבדמיו דהיינו ד' דינרין. רש"ל, ח) דהיינו שסה דינרין. רש"ל, ט) [דברים יד], י) בדפו"ר הגרסא, כבית הלל דפליגי התם, והס"ד, כ) [וע"ע בתוס' כתובות צט. ד"ה נתן וכו' ובתוס' שבועות מד: ד"ה התקבלת וכו' ובתוס' בכורות נ. ד"ה למזדבנא ובתוס' זבחים קטו: ד"ה גבה],

מוסף רש"י

דסגיי. לשון היגון הוא (לקמן מז:).

רבינו חננאל (המשך)

ו) שמועה זו, שתיהן הראשונה והשנייה עלו בקשיא, והשלישית היא המחוור. ועיקרם בעניין מעשר שני, ונתתה בכסף. ונתתה הכסף בכל אשר תתאוה נפשך. תנן התם במעשר שני פ"ב (מ"ז), ב"ש אמ' לא יעשה אדם סילעין דינרי זהב, וב"ה מתירין. אמ' ר' עקיבה אני עשיתי לרבן גמליאל ולר' יהושע את כספם דינרי זהב. פי' אדם שמכר מעשר שני שלו בסלעים שהם של כסף, וביקש עוד למכור הסלעים בדינרי זהב. ב"ש סברי דהבא פירא הוי, ואין לאדם ליקנות בדמי מעשר שני פירות אלא בירושלם בלבד, ולפיכך חוץ לירושלם לא יעשה. וב"ה סברי דהבא טיבעא הוי וכספא פירא, ומותר למכור פירות מעשר שני במטבע ברחוק מקום חוץ מירושלם. וחלקו ר' יוחנן וריש לקיש חד אמ' בסילעין על דינרין מחלוקת, אבל פירות בדינרי זהב אפי' לב"ש מחללין, דדינרי זהב לגבי פירות ודאי טיבעא הוי. וחד אמ' בפירות על דינרין מחלוקת וכל שכן בסלעין על דינרין. ואמרי' תסתים דר' יוחנן הוא דאמ' אפי' בפירות על דינרין מחלוקת, דאמ' ר' יוחנן

ו) ל"ל נאמרו בשמועה זו.

מוסף תוספות

א. דאסר וכדתנן התם הלל אוסר. רשב"ם. ב. אמוראי. רשב"ם. ג. רא"ש מעיקרא מאי סבר רב כי יזיף מינה, איכא למימר דמעיקרא הוה פשיטא ליה כתנא קמא ולבסוף אסתפקא ליה. רשב"ם. ד. ומתחילה כשלה סמך על זה שאם יתיקרו שתקבל דמים כשעת הלוואה. תוס' הרא"ש. ה. דאין הכי נמי דמשקל כסף כמשקל זהב לא הוי כ"א א' מי"ב אלא. ר"פ. ו. שבימי התנאים. ר"פ. ז. גבי ניטל הטחול אם. תוס' הרא"ש. ז. ולא קאמרינן כעובי דינר סתם. ר"פ.

מגדלי אות לא"י. ח. וכיון דאינן שוין א"כ נאמר שאותו של זהב היה יותר עב. כ"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אסור ללוות דינר בדינר. אמא יוקירו ויבא לידי רבית ובדינר זהב קאמר כדמפרש ואזיל: **נעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דברי הכל מחללין.** לגבי פירא טבעא הוי: **כיון דלענין מקח וממכר שויוהו רבנן כי פירא.** כדתנן (לעיל דף מד.) האומר קונה את הכסף: **הכי נמי מסתברא.** דרבי יוחנן הוא דאמר מחללין: **הפורט סלע ממעות מעשר שני.** מי שיש לו מעות נחשת של מעשר שני ובא לפורטן בסלע כסף להענות לירושלים מפני משאוי הדרך: **כ"ש אומרים בכל הסלע מעות.** אם בא לפורטן יפרוט כולן ויתן מעות בשביל כל הסלע: **וכ"ה אומרים.** לא יפרוט אלא חציין שהפרוטות יוצאות בירושלים וכשיבא שם יהא צריך לפרוטות מיד לקנות צרכי סעודה ואם ירוצו הכל אצל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות ונמצא מעשר שני נפסד לפיכך ישאו פרוטות עמהן להוציא במקצת לכשיבואו[ה] יפרוט הכסף שבידו מעט מעט: **השתא נב"ש הו'.** דמדקתני ממעות מעשר שני ש"מ חיבל פירות על הפרוטות: **לגבי דהבא מיבעיא.** דמחללין פירות. ותיובתא דמ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת: **הכסף.** ולרת הכסף והלכת (דברים יד): **כסף ראשון.** שחללת הפירות עליהם אתה צריך לגור בידך ולהוליך ולא שתחלל אותו כסף על כסף אחר: **הכסף כסף ריבה.** כסף יתירא כתיב בפרשה: **אף בפירות על דינרין מחלוקת.** וטעמא דב"ש משום דלהבא פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר: **ומ"ד בסלעין על דינרין.** דוקא פליגי וטעמא דב"ש משום כסף שני הוי ולא משום דלהבא פירא הוא: **אדמיפלגי בסלעין על דינרין.** שיש לטעות ולומר טעמא משום דלהבא משיב ליה פירא הוא ויפלגו בסלעין על סלעין ששייכים של כסף: **הוה אימינא.** בסלעין על סלעין הוא דפליג בית הלל עלייהו דלית להו כסף ראשון ולא כסף שני: **אבל בסלעין על דינרין אימא מודו ליה.** דלא מיתחלי משום דלהבא פירא הוא קמ"ל: ה"ג **הפורט סלע של מעשר שני בירושלים.** שהיה מחליף סלעים שבידו ונוטל פרוטות להוליאם לצרכי סעודות מעשר: **בית שמאי אומרים.** אם בא להחליף כל הסלעין שבידו במעות יחליף: **וכ"ה אומרים.** לא יחליף אלא חציין שמא לא ישהה בעיר עד שיוציא את כולן ויפקיד בעיר עד רגל אחר והפרוטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם בסלעין נמצא שולחני משתכר שתי פעמים ומעשר שני נפסד: **ת"ש.** מהתם קמייתא דלא מיירי בירושלים דמחליף פרוטות ונוטל סלע: שמא יוצאות בירושלים מ"מ אלו חריפין מאלו אך קשה דלקמן (דף נה:) אמרי' ותנן לה במסכת מעשר שני (פ"ב מ"ו) סלע של חולין ושל מעשר שני שנתערבו מביא בסלע מעות ומחלל עליהם מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדותק ופרש"י אבל לא יקח אחד מהסלעין ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו אבדו אלא יהא מחולל עליו משום דאין מחללין כסף על כסף אפילו מדותק וי"ל דהתם הסלעים שוין זה כזה ולכך אין מחללין אבל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין[ו] אי נמי אתיא כר' מאיר דתנן (שם מ"ח) בתר בצא דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר וחכמים מתירין [לפנינו שם במס' מעשר שני לא נמצא כך וע"ש בתוי"ט שכתב דנוסחא אחרת היתה לפניהם]:

השתא בספא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוץ לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי אלו על סלעים כדי להקל משאו ובירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כדי לאכלם אלו על פריטי כדי לקנות בהם צורך אכילה ולכך לא פריך מינה לגישנא קמא[ז] ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו[ח] ולא פריך אלא למ"ד דטעמייהו דב"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק בין חוץ ירושלים לחוץ לה: **בכל אשר תאוה נפשך.** ומפ תאמר והא[יא] בעינן[יב] פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלח אבל לא פרוטה דבפרוטה קונה בקר ואלאן דהוו פרי מפרי:

מן

מסורת הש"ס

ה) עדיו' פ"א מ"ט מע"ש פ"ב מ"ח בכורות נ:, ו) עדיות פ"א [מ"ט] מע"ש פ"ב [מ"ט], ג) עדיות שם מ"ט מע"ש שם מ"ח בכורות נח:, ד) נס"א ולכשיאכלם, ה) נראה דיש להוסיף תיבת, פעמים. פר"י,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בכל וכו' שבכל פעם משתכר השולחני ומנצא:

גליון הש"ס

גמ' הפורט סלע מבמעות מע"ש. עיין לקמן דף נג ע"א תוס' ד"ה דלמא אמי:

מוסף רש"י

הפורט סלע ממעות מעשר שני. מדמי מעות מעשר שני, שהיו לו פרוטות ורוצה להחליפן בסלעי כסף מפני משוי הדרך (בכורות נ:).

רבינו חננאל

אסור ללוות דינ' בדינ'. ומיסתברא דינ' של זהב בדינר של זהב, ואליבא דב"ש דסברי דהבא פירא הוא והוה ליה כסאה בסאה אסור. ואלו עמדה ההלכה בכך היינו מקשין וכי ר' יוחנן כב"ש אמרה לשמעתיה, אלא כיון דנד]חת לא חשש לה, דתרצינן הכי, לא, לעולם ר' יוחנן דאמ' פירות על דינרין דברי הכל מחללין, דדהבא טיבעא הוי, ואמאי אסר הלואת דינ' בדינ', משום דחזא דלעניין מקח וממכר שויוה כפירא דתנן הזהב קונה את הכסף, גם הוא לענין הלואה משום חזומרא דרבית עשאו כפירא ואסר. אבל לגבי פירא לעולם טיבעא הוי. ואמרי', הכי נמי מיסתברא דלא קאי ר' יוחנן כב"ש. וסלקה הכי, לר' יוחנן לגבי פירא טיבעא הוי ומחללין מעשר שני בדינרי זהב ואע"ג דאסר ללוות דינ' בדינ'. ת"ש. מעשר שני נתן לאבילה ולשתייה ולסיכה וכו'. ותנן הפורט סלע של מעשר שני בירושלם, ב"ש אומ' בכל הסלע מעות. וב"ה אומ' בשקל כסף ובשקל מעות. פי' מעות הללו פריטי אינון, ופשוטה היא. ואסיקנא אלא דכולי עלמ' כסף כסף ריבה, ואפי' כסף שני. פי' אפי' הכסף שהוא דמי מעשר שני מותר לפורטו בכסף אחר, שנ' וצרת הכסף ונתתה הכסף בכל אשר (ת)תאוה נפשך, וזהו כסף כסף ריבה. ואי איתמ' הכי איתמ', ר' יוחנן וריש לקיש חד אמ' בסילעין על דינרין מחלוקת גזירה

עין משפט נר מצוה

יא א ב טוס"ע י"ד סי' קסב סעי' ו:

יב ג מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הל' יד:

יג ד מיי' שם פ"ד הל' ה ועי' בר"ש פ"א דדמאי מעשה נ:

יד ה מיי' פ"ה שם הל' יד:

תורה אור השלם

1 וְנָתַתָּה בַכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ:

דברים יד כה

2 וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תַּאֲוֶה נַפְשֶׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ:

דברים יד כו

מוסף תוספות

א. וסבר דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה. תוס' הרא"ש. ב. הא דר' יוחנן דאמר אסור ללות דינר בדינר. תוס' הרא"ש. ג. דלרבותא נקט, וכ"ש שטוב יותר בשקל כסף ובשקל מעות. תוס' הרא"ש. ד. איפכא. י"פ. ה. דאם יחליפם בשני פעמים אי"כ יהא צריך ליתן שני קלבונות. י"פ. ו. לפיכך יחליף הכל בבת אחת ולא יצטרך לתת כי אם קלבון אחד. י"פ, אבל ב"ה סברי כיון דאיכא צדדין לכאן ולכאן יעשה איך שירצה. שטמ"ק בס"ס גלין. ז. ואע"ג דהפורט קתני דמשמע דרשות קתני, איכא למימר דאין הכי נמי דאלו לא רצה לפרוט כלל לא הטריחוהו חכמים לפרוט בסלעין דא"כ אף לכתחילה לא יחלל פירות על הפרוטות, אלא שלא הטריחוהו לחזור על הסלעים לעולם אבל כל שטרח ובא לפרוט פורט את הכל לבית שמאי ולבית הלל חציין. רשב"ם. ח. ומה שמביא שם מעות ואינו מביא סלע של מלך אחר משום דלא פסיקא ליה שפעמים אותן שנתערבו חריפין ביותר ואינו יכול למצוא חריפין מהן אבל מעות פסיקא ליה. תוס' הרא"ש. ט. דיקשה נהי דקסברי בית שמאי כספא טיבעא ודהבא פירא, הא גם נחשבו פירא לגבי כספא כדתנא מתני' ואפ"ה קתני מחללין סלעים אפרוטות, א"כ ה"ה יחלל סלעין על דינרין אפ' לב"ש. שטמ"ק בס"ס גלין. י. [ד]יקשה לו איך אמרי בית שמאי דאין מחללין פירות אדינרין הא פשיטא דדהבא הוי יותר מטבע לגבי פירות מפרוטות לגבי סלעין. שטמ"ק בס"ס גלין. יא. האי קרא דרשינן בכלל ופרט וכלל בפ' בכל מערבין [עירובין כז:] וממעטינן מים ומלח [דהרי]. תוס' הרא"ש. יב. דומיא דפרט. תוס' הרא"ש.

א אסור ללוות דינר בדינר דמאי אילימא דינר של כסף בדינר של כסף לגבי נפשיה מי איכא למ"ד לאו טבעא הוי אלא פשיטא ב דינר של זהב בדינר של זהב ולמאן אי לב"ה הא אמרי טבעא הוי אלא לאו לב"ש וש"מ ר' יוחנן הוא דאמר אין מחללין לא לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר מחללין ושאני הלואה כיון דלענין מקח וממכר שויוהו רבנן כי פירא דאמרינן איהו ניהו דאוקיר וזיל לגבי הלואה נמי פירא הוי ה"נ מסתברא דכי אתא רבין א"ר יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו ש"מ ת"ש [ו]הפורט סלע ממעות מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים ג בשקל כסף בשקל מעות השתא לב"ש לגבי פריטי מחללינן לגבי דהבא מיבעיא שאני פריטי באתרא דסגיין חריפי לישנא אחרינא אמרי לה רבי יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרים דב"ש סברי הכסף ד כסף ראשון ולא כסף שני וב"ה סברי ה הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן דאכתי כסף ראשון הוא וחד אמר אף בפירות על דינרין נמי מחלוקת ולמ"ד סלעין על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלגי בסלעין על סלעין אי אפלגי בסלעין על סלעין הוה אמינא ה"מ בסלעין על סלעין אבל בסלעין על דינרין מודו להו ב"ה לב"ש דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן קמ"ל ת"ש [ז]הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים ה בשקל כסף בשקל מעות השתא כספא לגבי פריטי מחללינן ולא אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני לגבי דהבא דחשיב מיניה מי אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני אמר רבא ירושלים קמותבת שאני ירושלים דכתיב ביה ו ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן תא שמע ג [ח]הפורט סלע ממעות מעשר שני בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אלא אי איתמר דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש הכי איתמר חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי גזרינן שמא

לגבי נפשיה מי איכא למ"ד לאו טבעא הוי. ומ"ת מ"כ היכי מוכח לעיל (דף מד:) דרבי חייא סבר דהבא הוי טבעא דלמא הייגו דוקא לגבי נפשיה ולא לגבי כספא וי"ל דלענין מקח וממכר כמסקנא דהכא דאי לענין מקח הוי לגבי הלואה נמי פירא הוי:

אלא לב"ש. ולא שיסבור כמותו אלא אליבייהו קאמר אי נמי ר' יוחנן סבר לה כמתני' דהכא קונה את הכסף [א]:

ושאני הלואה. השתא מני מייתי ב בדינר כסף וכבית הלל ומ"ת היכי מוכח בסמוך ה"ג מסתברא דר' יוחנן דאמר מחללין מדאמר ר' יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו מנ"ל דאיירי בדינר זהב וכבית שמאי דלמא בדינר כסף וכב"ה וי"ל דעל כרחך בדינר זהב איירי דאי בשל כסף ולבית הלל פשיטא דמחללין דמתניתין היא (מע"ש פ"ב מ"ז) לא יעשה סלעין דינרי זהב מ"כ אותן סלעין חילל פירות עליהן ולב"ש דוקא אסור ללוות דסברי דהבא פירא הוי אבל לב"ה מותר ללוות דדהבא טבעא הוי דהא מחללין סלעין עליו ולב"ש נמי הוי טבעא לחלל פירות עליו וכן לקמן (דף מח.) ר"ש אומר אין דינר זהב קונה טלית דלמא לגבי פירא טבעא הוי ואפילו לגבי כספא מקרי טבעא דשמא כילדותו מסתברא ומיהו ר"ח פירש דהכי אמר רב אחי גאון דדהבא פירא הוי לכל מילי ושמא בימי האמוראים היה זהב יוצא בהוצאה והוה טבעא ובימי הגאון לא היה יוצא כלל ולכך אמר דהבא פירא:

בכל הסלע מעות. רש"י פי' טעם בדברי ב"ה ובדברי ב"ש לא נתן טעם משמע לב"ש יכול לעשות מה שירצה [ג] וכן לקמן בהפורט סלע בירושלים וקשה דבמסכת עדיות (פ"א מ"ט) תני להו בהדי דברים דב"ש לחומרא והוי ליה למתניתהו בהדי קולי ב"ש לכך נראה [ד] דב"ש דוקא בכל הסלע קאמרי ולא יחליף ב' וג' פעמים [ה] שבכל פעם משתכר [ו] החנוני ומצא מפסיד מעשר [ז] שני [ח] ועי"ל דהכא דוקא יתן בכל הסלע מעות שלא יתעפשו בדרך קודם שיגיע שם [ט]:

לפלגי בסלעים על סלעים. ריב"ן ל"ג ליה דלמאי יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא קשיא שהרלשונים אינם חריפים להוליאם בירושלים כמו השניים שהם מטבע אחר והא דאמר בהגזל [קמא] (ב"ק דף נ:) התקינו שיהו כל המעות

יומא בירושלים מ"מ אלו חריפין מאלו אך קשה דלקמן (דף נה:) אמרי' ותנן לה במסכת מעשר שני (פ"ב מ"ו) סלע של חולין ושל מעשר שני שנתערבו מביא בסלע מעות ומחלל עליהם מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדותק ופרש"י אבל לא יקח אחד מהסלעין ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו אבדו אלא יהא מחולל עליו משום דאין מחללין כסף על כסף אפילו מדותק וי"ל דהתם הסלעים שוין זה כזה ולכך אין מחללין אבל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין [ו] אי נמי אתיא כר' מאיר דתנן (שם מ"ח) בתר בצא דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר וחכמים מתירין [לפנינו שם במס' מעשר שני לא נמצא כך וע"ש בתוי"ט שכתב דנוסחא אחרת היתה לפניהם]:

השתא בספא לגבי פריטי מחללין. הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוץ לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי אלו על סלעים כדי להקל משאו ובירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כדי לאכלם אלו על פריטי כדי לקנות בהם צורך אכילה ולכך לא פריך מינה לגישנא קמא [ז] ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו [ח] ולא פריך אלא למ"ד דטעמייהו דב"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק בין חוץ ירושלים לחוץ לה: **בכל אשר תאוה נפשך.** ומפ תאמר והא [יא] בעינן [יב] פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלח אבל לא פרוטה דבפרוטה קונה בקר ואלאן דהוו פרי מפרי:

מן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט נר מצוה

אין מטבע נעשה חליפין. אפילו לרב ששת דלא בעי כלי[א] פסל הכא מטבע כפרס"י משום דדעתיה אאורתא דעבידא דבטלה ואח"ת ולרב נחמן דאמר לקמן (דף מז.) דכלי דוקא בעי וכי פליג ארב ולוי וי"ל דמטבע מיקרי שפיר כלי שראוי לשקול בו משקולת ועוד דראוי[ב] לתלותו בצואר בתו[ג] ובלאו הכי י"ל דמקרי כלי דאי לא מקרי כלי אם כן אמאי נעשה חליפין הלא אפילו לרב ששת דלא בעי כלי מ"מ פירא מיהא בעי ומטבע לא מקרי פירי כדאמר בסמוך אפי' למ"ד אין מטבע כו'[ד] מידי דהוה אפירא לרב נחמן[ה] ולקמן (דף מו:) נמי אמרינן ולמאי דס"ד מטבע[ו] מאי כיצד ה"ק ופירי נמי עבדי חליפין[ז] ועוד אמרי' לקמן (דף מז.) בתנא למעוטי פירות ביה למעוטי מטבע[ח] אלמא לא מקרי פירי ואי גם כלי לא הוי אמאי נעשה חליפין אלא ודאי כלי מקרי וי"ל שמשוב כלי לפי שיולא בהולאה וקונין בו כל דבר ואין נראה לקמן (דף מו.) משני בפרוטות דליכא עלייהו טבעא וכן מתני' דכל המטלטלין קונין זה את זה מוקי לקמן (דף מו:) מיקא ומיגרא אלמא אפילו היכא שאין יולאין בהולאה נעשה ונקנה בחליפין:

מאי לאו בחליפין. וא"ת וכי לא ידע סיפא דהכסף אין קונה את הזהב ועוד מאי מייתי בתר הכי ועוד תניא מי אלימא ממתני' שזאת הפרכא גופה כבר הניא ממתניתין ויש לומר דה"פ מאי לאו אף בחליפין דהזהב קונה את הכסף בכל ענין בין בחליפין בין בדמים[ט] והכסף אינו קונה את הזהב בדמים[י] וקתני אינו קונה ולא אינו מחייב משום[יא] דתנא רישא הזהב קונה דמיירי גם בחליפין[יב] ומשני דאף רישא לא מיירי אלא בדמים ומשני תני מחייב אינו מגיה המשנה אלא[יג] קונה פי' מחייב[יד] ומייתי ועוד תניא לא קנה עד שימשוך משמע דאי אפשר לקנות[טו] אלא במשיכת הזהב אבל מתני' מני למימר דאינו קונה בדמים:

ונקינהו

שמא ישהה עליותיו. עד שיסקיף להיות לו סלעין מעשר עד שיגיעו למי דינר זהב בשנה שניה שימכור מעשרות שנה הבאה: **אסוקי מסיק להו.** שאין משאן כבר שמעט הן: **אפי' בפירות על דינרין מחלוקת.** דפירי נמי אתי לשהויי: **היינו דקאני לא יעשה.** ולא קאני לשון חלול דקאבר יש חלול אבל חכמים החמירו עליו: **ואין מחללין מבעי ליה.** הכי איבעי ליה למיתני ב"ש אומרים אין סלעים מעשר שני מתחללין על דינרי זהב אי משום כסף שני אי משום דדהבא פירא הוא דהוי איסור דאורייתא ולא מיתפשי בקדושת מעשר: **מטבע נעשה חליפין.** הכא להאליף מטבע בדבר אחר שלא בתורת מקח וממכר אלא בתורת קנין כדרך שקונין בסודר שהקונה נותן סודר למקנה והוא מקנה לו הקרקע או המטלטלין במשיכה שהוא מושך הסודר כדכתיב (רות ד) שלף איש נעלו ונתן לרעהו אף מטבע שאע"פ שאינו נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו[ט] הני מילי כשנתנו בתורת דמים כדרך מקח וממכר אבל אם נתן בתורת חליפין כיון שמשך זה את המעות נקנה לו המפץ שלו בכל מקום שהוא: **אין מטבע נעשה חליפין.** כדמפרש רב פפא: **מ"ט דמ"ד כו'.** הא ליכא למימר דאית ליה דרב נחמן דאמר לקמן (דף מז.) אין קונין אלא בכלי דנעלו כתיב דא"כ אדמפלגי במטבע ליפלגו בכל דבר שאינו כלי אלא על כרחך ס"ל דכל המטלטלים נעשין חליפין לקנות את שכנגדו ובמטבע לחודיה פליגי: **משום דדעתיה אאורתא.** דעתו של מקנה את המפץ ומוטל המטבע בחליפין אינו סומך אלא על הלוה שבו שאין המטבע חשוב אלא ע"י לוה שבו ולוה עכשיו דבטלה שהמלך פוסלה ונחזר לגור לוה אחרת הלכך הוה ליה כדבר שאינו מסויים ושלם ולקמן (סס) ממעטים דבר שאינו מסויים מדכתיב נעל: **הזהב.** דינרי זהב דהוי ליה מטבע: **הזהב קונה.** משמע מעכשיו הכסף קנוי לו בכל מקום שהוא שם ואין לשון[כ] הזהב נופל אלא בדבר שהוא בעין והחליף זה בזה ואי בתורת דמים שמושך הימנו דינר זהב בכ"ה דינר כסף אין כאן כסף קנוי אלא המושך הזהב נתחייב לו מעות במשיכה זו והכי איבעי ליה למיתני הזהב מחייב את הכסף וגורס למושך לחייבו כסף: **הכי נמי מסתברא.** דבתורת דמים ולא בתורת חליפין

**שמא ישהה עליותיו דזימנין דלא מלו זוזי בדינרא ולא מסיק[ח] ובית הלל סברי לא גזרינן שמא ישהה עליותיו דכי לא מלו נמי בדינרא אסוקי מסיק להו אבל בפירות על דינרין דברי הכל מחללינן דכיון דמרקבי לא משהי להו וחד אמר אפילו בפירות על דינרין נמי מחלוקת בשלמא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא משרא שרי ורבנן הוא דגזרו ביה היינו דקתני יעשה ולא יעשה אלא להך לישנא דאמרת דמדאורייתא פליגי[ט] מחללינן ולא מחללינן מבעי ליה קשיא איתמר רב ולוי חד אמר מטבע נעשה חליפין וחד אמר[כא] אין מטבע נעשה חליפין אמר רב פפא מ"ט דמ"ד אין מטבע נעשה חליפין משום דדעתיה אצורתא ועבידא דבטלא תנן[כב] הזהב קונה את הכסף מאי לאו בחליפין וש"מ מטבע נעשה חליפין לא בדמים אי הכי הזהב קונה [את] הכסף מחייב מבעי ליה תני הזהב מחייב הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא הכסף אינו קונה את הזהב אי אמרת בשלמא בדמים היינו דאמרינן דהבא פירא וכספא טבעא וטבעא פירא לא קני אלא אי אמרת בחליפין תרוייהו לקנו אהדדי ועוד[כג] תניא הכסף אינו קונה את הזהב כיצד מכר לו עשרים וחמשה דינר של כסף בדינר של זהב אע"פ שמשך את הכסף לא קנה עד שימשוך את הזהב אי אמרת בשלמא בדמים משום הכי לא קני אלא אי אמרת בחליפין נקני אלא מאי בדמים אי הכי אימא רישא הזהב קונה את הכסף כיצד[כד] מכר לו דינר של זהב בעשרים וחמשה דינר של כסף כיון שמשך את הזהב נקנה כסף בכל מקום שהוא אי אמרת בשלמא בחליפין היינו דקתני נקנה כסף בכל מקום שהוא אלא אי אמרת בדמים האי נקנה כסף בכל מקום שהוא נתחייב גברא מיבעי ליה אמר רב אשי לעולם בדמים ומאי בכל מקום שהוא[כה] כמות שהוא כדאמר ליה אי אמר ליה מארנקי חדשה יהבינא לך לא מצי יהיב ליה מארנקי ישנה אע"ג דעדיפי מיניהו מ"ט דאמר ליה לישנן קא בעינא להו אמר רב פפא אפילו למ"ד אין מטבע נעשה חליפין מיעבד הוא דלא עביד חליפין אקנויי מיקנו בחליפין מידי דהוה אפירא לרב נחמן פירא לרב נחמן לאו אע"ג דאינהו לא עבדי חליפין אקנויי מקנו בחליפין טבעא נמי לא שנא מיתיבי[כו] היה עומד בגורן ואין בידו מעות אומר לחבירו הרי פירות הללו נתונים לך במתנה

וחוזר

תשמע מינה מטבע נעשה חליפין: ונבעא פירא לא קני. אי משום דמשיכת ממכר מפורשת מן התורה כדלקמן (דף מז:) אי משום דתיקנוה רבנן שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה: **תרוייהו נקנו.** דכיון דמטבע נעשה חליפין מה לי של כסף מה לי של זהב: **ועוד תניא כו'.** דשמעינן מינה דלאו בחליפין עסקינן: **אלא אי אמרת.** קונה ואינו קונה דקאמר בחליפין קאמר: **ליקני.** דהא תנא רישא הזהב קונה את הכסף דאשמועינן דה מטבע נעשה חליפין: **כמוס[כז] שפיל.** כמו שהתנה עמו: **מארנקי חדשה.** של מטבע סלעין חדשים: **לישנן בעינא.** לריך אני להניחן זמן מרובה וחדשים נוחים לי אלא יאחירו יותר מדאי: **אפי' למ"ד אין מטבע נעשה חליפין.** לקנות את שכנגדו: **אקנויי מיקנו בחליפין.** קנין סודר או מטלטלין שכנגדו קונה אותו בחליפין מכיון שמשך בעל המטבע החליפין משכנגדו נקנה[כח] המטבע לבעל הסודר: **מידי דהוה אפירות.** לרב נחמן כל דבר שאינו כלי קרוי פירא לגבי חליפין ופליגי רב ששת ורב נחמן לקמן (דף מז.) דשמעתין דאמר רב נחמן נעל דוקא כתיב שיהא כלי ולא שום דבר שאינו כלי עושה חליפין ומודה הוא שכל דבר שכנגד הכלי נקנה בחליפי הכלי דכתיב (רות ד) לקייס כל דבר. אלמא אע"ג דפירי לא עבדי חליפין לקנות שכנגדו נקנה הוא בחליפין של כלי מכיון שמשך בעל הפירות את הכלי נקנו פירות לבעל הכלי: **ואין נידו מעות.** ורוצה לחלל מעשר שלו[כט] והעריס בפדיונו לחלל על ידי מקח וממכר שמוכרו לאיש אחר כדי שלא יתחייב חומש דכתיב (ויקרא כז) אם גאל יגאל איש ממעשרו חמישיתו יוסף ממעשרו ולא הלוקח מעשר שני של אחרים: **אומר לחבירו.** שהוא אוכלו ויודע בו שאינו עושה אלא להיפטר מן החומש: **הרי פירות הללו.** של מעשר שני: **נתונים לך במתנה.** ומכיון שקנאן זה במתנה נעשה הראשון נכרי אצלם ויוכל לפדותם בלא חומש:

ומחזר

רבינו חננאל

שמא ישהה עליותיו עד שיפרש[ל], ונמצא מתעכב מלעלות לרגל, [א]בל בפירות על דינרין דברי הכל מחללין. וחד אמ' אפי' בפירות על דינרין נמי מחלוקת. והכין סוגייא דשמעתא כהאי לישנא, ומשום גזירה. דלישנא קמא עלתה בקושיא. **ומוניין, לב"ח דהבא טיבעא** הוי. והא דאמ' רבא האי תנא סבר דהבא טיבעא הוי עמדה. ור' דסתם לן דהזהב קונה את הכסף דמשמע דהבא פירא הוה, אית לן לאוקומה דלגבי כספא בלחודי הוי פירא, אבל לכל מילי, כגון מקח וממכר בכלין ובפירות, ולענין מתנה, טיבעא הוי, ואינו נקנה בחליפין, וגם אינו נעשה חליפין. ור' שמעון סבר נמי דהבא גבי מקח וממכר טיבעא הוי, דתני טלת קונה דינ' זהב ואין דינר זהב קונה טלית. [מ] **ולית**נהו לחני בוליהו, אלא אמ' גאון, הלכה דהבא פירא הוי, ומיקני אפי' בחליפין, ולא בעי אגב קרקע אפי' במתנה. **איתמ', רב ולוי חד אמ' מטבע נעשה חליפין.** כלומ' הנותן דינ' זהב לחבירו בתורת חליפין קונה כמה דינ' וכמה ... וחד אמ' אין מטבע נעשה חליפין. ואקשי' עליה, תנן הזהב קונה את הכסף, מאי לאו בחליפין וש"מ מטבע נעשה חליפין. ופרקי', לא בדמים. כלומ' נתחייב בעל הכסף לתת לבעל הזהב דמי זהבו. [נ] **אי הכי אימ' רישא דבר**ייתא, הזהב קונה את הכסף, כיצד מכר דינ' של זהב בכ"ה דינרין של כסף, כיון שמשך זה דינ' זהב נקנה הכסף בכל מקום שהוא. אי אמרת בחליפין היינו דקתני נקנה הכסף בין רב למעט, אלא אי אמרת בדמים נתחייב גברא מיבעי ליה למיתנא. ואמרי' תנן[י] הזהב מחייב, כדאמרי' לעילא. **ופריק רב אש**י, לעולם בדמים. ומאי נקנה כסף כל מקום שהוא, הכי קאמ' נתחייב המוכר לתת לקונה מאיזה מקום שהוא המטבע שהתנה לו, שאם אמ' לו כספים חדשים אין יכול לתת לו ישנים, ואע"פ שהישנים טובים הם מן החדשים, דיכיל למימר ליה ליישנן בעינא להו. **ואקש' על רב פפא** דאמ' מטבע נקנה בחליפין, הא דתנן במעשר שני פ' המוליך פירות וכו'. היה עומד בגרן ואין בידו מעות, אמ' לחבירו הרי פירות הללו נתונים לך במתנה,

---

הגהות הב"ח

(ל) גמ' ולא מסיק להו וכ"ה:

מוסף רש"י

הזהב קונה את הכסף. הלוקח דינרי זהב נוטעים בדינרי כסף ונתן לודינרי זהב, משיכת הזהב קונה את הכסף לבעל הזהב ונתמיה לו זה משקיבל דינרי זהב לתת לו דינרי הכסף ואינו יכול לחזור בו (לעיל מד.). **הכסף אינו קונה את הזהב.** שאם נתן לו דינרי הכסף תמילה לא קנה ויכולים שיחסם לחזור, דמטבע כסף הוי מעות, משום דמרמיי לינתן בהולאה ודינר זהב אינו אלא כשאר מטלטלין ופירות, ומעות אינן קונות על שימשוך המטלטלין, אבל משיכת המטלטלין קונה ואין אחד מהם יכול לחזור בו (שם).

מוסף תוספות

א. ומכשר פירי בחליפין אפשר. ריטב"ם.
ב. לנוקבו. ר"פ.
ג. כדאמר לקמן בפרקין [נב.]. תוס' הרא"ש.
ד. נעשה חליפין, נקנה בחליפין. תוס' הרא"ש.
ה. דאי מטבע פירי, הוה ליה למימר מידי דהוה אשאר פירא. שעמ"ק כסס גליון.
ו. נעשה חליפין. תוס' הרא"ש. ז. ואי מטבע פירי נינהו מאי קאמר תו ופירי נמי, הא שמיענן ליה מכל הנעשה דמים באחר היינו מטבע, ומטבע היינו פירי וכו'. רשב"ם. ח. ולא ממעטי' מטבע מבמנא. ריטב"ם. ט. דאי לאו דקני בחליפין לא הוה תני קונה אלא מחייב ומשום חליפין תני לשון קונה, וסיפא. רשב"ם. י. אבל ה"נ בחליפין קונה. ר"פ.
יא. דאגב. ר"פ. יב. תנא סיפא נמי לשון אינו קונה ולעולם אינו מחייב קאמר. רשב"ם. יג. ה"ק. ר"פ. יד. [והיינו דאמרי'] ה"נ מסתברא דאין סברא לומר דרישא מיירי בין בחליפין בין בדמים וסיפא דאינו קונה ר"ל בדמים דוקא דמשמע דקאמר אינו בסיפא ממה שאמר קונה ברישא. ר"פ.
טו. בשום ענין. ר"פ.

מסורת הש"ס

א) מיי' פ"ו מהל' מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רג סעי' ו וסעי' ג:
ב) ב ג מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי' ד וסעי' ה:
ג) ד מיי' פ"ה מהל' מעשר שני ומע"ש רבעי הל' י סמג עשין קלו:
ד) תוספתא פ"ג ה"ד, ה) מעשר שני פ"ד מ"ה, ו) [לעיל מד.], ז) [ל"ל הזהב], ח) ל"ל שהוא. רש"ל, ט) בס"ג: שכנגדו מקנה, י) ל"ל ולהעריס,
כ) [ממתלגין ולא מתחלגין כ"ה גי' תוס' בסוכה מ: ד"ה על מין], כא) [לקמן מז.], כב) לעיל מד., כג) תוספתא פ"ג ה"ד, כד) מעשר שני פ"ד מ"ה, כה) [לעיל מד.], כו) [ל"ל הזהב], כז) בס"ג: שכנגדו מקנה, כח) ל"ל ולהעריס,
ל) כפי הגראה ל"ל שיפרוש. וכן כתב הרמב"ם בפיה"מ (מעשר שני פ"ב מ"ז): שמא לא ימלא לפרנס. מ) כל זה מדברי הגאון, אולם לדעת ריטב"א הוי, וכפי שכתב כי"ף בשמו. נ) מהמשך דבריו נראה שחסר כאן. ובשעמ"ק אכן הובא כאן מדברי ר"ח שאינם לפנינו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

וחוזר וחומר. הרי פירות של מעשר שני שלך יהיו מחוללין על מעות שיש לי בבית ויקנה המעשר הזה את המעות ויצא לחולין: **טעמא דאין בידו מעות.** דמדקתני ואין בידו מעות ש"מ דאם היה בידו מעות שם בגורן לא היה אומר לו התנא לעשות כן אלא המעות הללו היה מוסר לחבירו ומקנה אותם לו במשיכה: **ופריק. וחבירו זה פודה את המעשר: דהכי עדיף.** שאינה נראית ערמה כל כך **להיפטר מן החומש: דהוה ליה.** חבירו נוכרא לגבי מעשר וקרינן ביה ממעשרו[1] פרט של אחרים: **נקנינהו נהליה אגב קרקע.** יתן לו זה בעל מעשר קרקע בחזקה ועמהן המעות ומשיחזיק זה בקרקע יהיו המעות קנויות לו בכל מקום שהן תתנן (קדושין דף כו.) נכסים שאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף בשטר ובחזקה וחבירו זה יאמר הרי פירות הללו מחוללין על מעות שיש לי בביתך דהכי עדיף דהוה ליה נוכראה. והך קושיא לרב פפא לא מקשינן אלא אמתמוהי קא ממהה אמתני': **אילפל פגא כו'.** נתעסק התנא וטרח להורות לנו הלכה בדבר שאינו מצוי שיהיה אדם עומד בגורן ערוס אצל לוח ש"מ בגורן שאינו שלו אבל סודר יש לו ואפילו הכי הפירות צריך ליתן לו במתנה שאין המעות נקנין בחליפין: **ואף רב פפא הדר ביה.** ממאי דאמר מטבע נקנית בחליפין: **ואקנינהו לרב שמואל.** שהיה סולך לשם כדי שיבילם לו שאילו לא הקנה לו לא היה נותנם לו מי שהפקדון אצלו אשם יאבדו בדרך יחזור רב פפא ויתבעם לו: **אגב אסיפא דביתיה.** מפתן ביתו. אלמא מדאלטריך ליה לאקנויינהו אגב קרקע ש"מ אין מטבע נקנה בחליפין: **עד סוף.** שם מקום: **וכן אמר עולא.** אמי וכן לעיל אמי אפלוגתא דרב ולוי: **פוכעין אוסו.** מעות שברם ומזומותיהם: **תן לי בדינר מעות.** תן לי פרוטות בשוה דינר והדינר אין עתה בידי אבל אני אעלה לך עד יום פלוני יפה דינר וטריסית. קס"ד דינר יפה היולא בהולאה קאמר וטריסית מעה קטנה: **ואפרנסם.** אעשה ברכיהם כלומר אסלקם מעלי. כל צורך סיפוק קרי פרנסה קונדרי"ר בלע"ז: **אם יש לו.** בביתו אותן מעות שהוא אומר: **מוכר.** קס"ד דכיון דיש לו הוו להו חליפין דהחליף אלו באלו אותן שבביתו באלו ומתמה דוחקו אוזיל גביה לתת לו טריסית יותר. ואין כאן משום רבית שהרי אין כאן שכר המתנה שהרי אין ממתין לו כלום שהרי הוא פורעו מיד דמשמשך את מעות השולחני נקנה לו הדינר שבביתו בכל מקום שהוא: **ואם לאו אסור.** דכיון דאין לו הדינר שבביתו אין כאן חליפין אלא כשאר מכר בעלמא שהוא מתחייב לו הדינר לאותו זמן וטריסית מוסיף לו בשכר מעותיו שהמתין: **ואי אמרת אין מטבע נקנה בחליפין ואין מטבע נעשה חליפין.** אפילו יש לו נמי אין קונין לו במקום שהם שם ואין זו אלא הלואה ואע"ג דדרך מקח וממכר הוא קי"ל לקמן[2] כללא דרביתא כל אגר נטר ליה אסור אלא לאו אמע מינה מטבע נעשה חליפין ונקנה בחליפין דהא הכא תרוייהו מטבע נינהו של שולחני נעשה חליפין ושל בעל הבית נקנה בחליפין: **אמר ליה.** רבי אבא לעולא: **דלמא.** מצית לתרוצינהו לחידי ולידי בין דשולחני בין דבעל הבית: **בפרוטעות.** מעות של נחושת שהם עדיין בלא צורה כעין אסימון של כסף: **אמר ליה.** עולא אין שפיר תרצת לה ודיקא נמי מדקאמר יפה דינר וטריסית דמשמע אעלה לך מפרוטטות שבבית שוה דינר וטריסית: **ולא קאני דינר יפה. דלישתמע דינר של כסף טוב וטבוע: רב אשי אמר לעולם בפרוטעות.** היא דקאמרת מדקתני יפה דינר ומיהו טעמא לאו משום דנקנה בחליפין שאפי' התנה עמו בתורת דמים אין כאן רבית דאגר נטר ליה שאפי' הלואה אם יש לו בביתו מותר לתת לו עודף דהוה ליה הלויני עד שיבא בניי[3]: **כל הנעשה דמים באחר.** משנה היא בקדושין (דף מח.). וקס"ד דה"ק כל הרגיל להיות ניתן דמיס באחר דהיינו מטבע: **ליון שזוכה זה נתחייב זה בחליפין.** אם נתנה בעלים בתורת חליפין בחליפי שור ופרה כיון שמשך בעל הפרה את המטבע נתחייב בעל המטבע בכל אונסין שיולדו בחליפין מעתה אם מת השור מת לו אע"פ שלא משך כו'. אלמא קנה בחליפין של מטבע:

ונקנינהו נהליה אגב קרקע. [4] מאבריתא פריך כדפיר' רש"י א וי"ל דאדרב פפא פריך מי אמרת בשלמא דאין מטבע נקנה בחליפין מיירי שיש לו סודר ואין לו קרקע דהשתא נא הוי ערטילאי אלא מי מטבע נקנה בחליפין ומיירי שאין לו סודר וגם ל"ל דמיירי בגורן שאינו שלו אכפל תנא כולי האי[ב] והדאמר והא עומד בגורן קתני אלא פרכא היא אלא מסיק למילתיה דמיירי דליש ליה קרקע וקשה דלקני ליה המעות בהולאה כמו שקנה רב מרי מרבא על ידי הודאתו של איסור בפרק מי שמת (ב"ב דף קמט.) אע"פ שהיינו יודעין שלא היו שלו תחלה וה"ה בבריא מדקנגהו רב מרי אע"ג דלא הוי בר ירושה[ג]: **אלא ש"מ דאין מטבע נקנה בחליפין.** ומ"ד נעשה חליפין נמי איתותב דמדאינו קנה כ"ש שלא נעשה ונטר עד הכא כדי להקשות לתרוייהו ולכך הממתין נמי עד הכא לומר וכן אמר עולא וכן[ד] אמר ר' אמי אמר רבי יוחנן משום דהך [ה] בריתא מסייע להו:

אידי ואידי בפרוטטות. פירוש שולחני נתן לו פרוטטות ובעל הבית משלם לו פרוטטות דליכא עלייהו צורתא ולכך נעשה ונקנה בחליפין וא"ת ולימא שהשולחני נתן לו מעות ולא פרוטטות וכן גרלה שהרי צריך ליתן לפועלים ובעל הבית הקנה לו בקנין סודר הפרוטטות שבביתו וי"ל דתן לי מעות משמע דבנתיה זאת אתחייב לך דינר וטריסית: **ולא תני דינר יפה.** דמשמע דינר טוב וא"ת והיכי ס"ד דינר טוב והא ממעות שיש לי בביתי קתני[ג] וי"ל דמעות לאו היינו שמו של המטבע אלא כלומר ממטבעות שיש לי בבית ואית ספרים דלא גרסי בבריתא ממעות שיש לי בביתי: **נעשה כאומר לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח.** [ד] וא"ת [ה] נהי דשרי סאה בסאה בעד שיבא בני כו' סאה בסאתים כי הכא שנותן לו טריסית יותר אסור והוי רבית גמור וי"ל דהכא אינו נותן לו אותו מטבע עצמו שלקח[ו] אלא מין אחר דדמי למקח וממכר וה"ק כמו שמותר סאה בסאה דרך הלואה באומר עד שיבא בני משום דסאה בסאה רבית הדבנן ה"נ דרך מקח וממכר אפילו סאה בסאתים מותר באומר עד שיבא בני:

כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין. לרב דלמאי[ז] בכליו של קונה ה"פ כיון שזכה זה בעל החפץ[ז] במטבע נתחייב זה הלוקח באונסי חליפין[ח] דכל היכא דאיתיה דיליה הוא ואי ל"ג זה שני הכי פירושו כיון שזכה זה המוכר במטבע נתחייב איהו לשלם ללוקח החפץ שהוא חליפי המטבע[ט] וללוי דאמר בכליו של מקנה[י] הוי פירושו אפכא דאי גרסינן זה שני הכי קאמר כיון שזכה זה הלוקח במטבע נתחייב[יא] המוכר ליתן לו חליפין[יב] ואי לא גרסינן זה שני הכי קאמר כיון שזכה[יג] הלוקח במטבע נתחייב הוא[יד] באונסי החפץ אי נמי ללוי הוי פי' זה כמו לרב וכיון שזכה זה פי' המוכר בהנאה שקבל ממנו הלוקח מטבע והלהמן (לקמן דף ק.) המחליף פרה[טו] ללוי הוי פירושו המחליף פרה בהנאת קבלת חמור[טז] וכן החליף שור בפרה דבסמוך[יז]: **שמע מינה מטבע נעשה חליפין.** ואע"ג דמעות אינם קונות ה"מ סתמא[יח] אבל אי מפרש בתורת חליפין[יט] קני[כ] א"נ אפי' בסתמא כיון דמחזיר לו המטבע כדרך[כא] להחזיר הסודר קנו החליפין[כב] וא"ת והלא יאמר נשרפו חטין בעלייה י"ל דלא שכיח מילתא שיקנה המעות דרך חליפין דלא שכיח שיתן המוכר חפצו בחליפין מעות שאינם שוות המקח דדרך חליפין שאינם שוים מעות המקח ולא גזור רבנן כדאמר בסמוך גבי החליף דמי שור בפרה ונקנין סודר דשכיחא ליכא למיחש שמא יאמר לו נשרפו חטין בעלייה דכיון דלא קיבל המוכר המעות טרח ומליל פן יסרב הלוקח ליתן לו המעות: ופירי

[1] בכת"י איכפל, [2] [ב"מ קמט.], [3] ב"ק קד: [ע"ש] ב"מ עז: קנ:, [4] תוספתא פ"ד ה"ה, [ב] [לעיל מד: לקמן עה.], [ג] קדושין כמ., [ד] [ויקרא כז], [ה] [דף סג:], [ו] [לקמן עה.], [ז] [ועי' תוס' ב"ק קד: ד"ה אגב], [ח] כ"ל אמר רבי אמי וכן אמר רבה בב"ח אמר ר' יוחנן, [ט] [נ"ל מתני'], [י] [לקמן מז.], [כ] [עי' תוס' קדושין כמ. ד"ה כלו], [כא] [ב"מ מ:], [כב] [ב"מ מ:], [כג] [ב"מ מ:], [כד] [ב"מ מ:], [כה] [ב"מ מ:], [כו] [ב"מ מ:], [כז] [ב"מ מ:], [כח] [ב"מ מ:], [כט] [ב"מ מ:], [ל] [ב"מ מ:], [לא] [ב"מ מ:], [לב] [ב"מ מ:], [לג] [ב"מ מ:], [לד] [ב"מ מ:], [לה] [ב"מ מ:], [לו] [ב"מ מ:], [לז] [ב"מ מ:], [לח] [ב"מ מ:], [לט] [ב"מ מ:], [מ] [ב"מ מ:], [מא] [ב"מ מ:], [מב] [ב"מ מ:], [מג] [ב"מ מ:], [מד] [ב"מ מ:], [מה] [ב"מ מ:], [מו] [ב"מ מ:], [מז] [ב"מ מ:], [מח] [ב"מ מ:], [מט] [ב"מ מ:], [נ] [ב"מ מ:], [נא] [ב"מ מ:], [נב] [ב"מ מ:], [נג] [ב"מ מ:], [נד] [ב"מ מ:], [נה] [ב"מ מ:], [נו] [ב"מ מ:], [נז] [ב"מ מ:], [נח] [ב"מ מ:], [נט] [ב"מ מ:], [נט] [ב"מ מ:], [נט